

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย¹

กัมปนาท อานุภาพแสนยากร²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเพื่อศึกษาถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับรู้ถึงสาเหตุของปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้ง เพื่อศึกษาถึงกฎหมายของประเทศไทย กฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้กฎหมายครอบคลุมและแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยศึกษาอยู่ภายใต้ขอบเขตกฎหมายของไทยดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เพื่อให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งนี้ได้วิเคราะห์ปัญหาจากการศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย ทำให้ผู้ศึกษาพบว่า ปัญหาสุนัขจรจัดมีสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่นำสุนัขไปปล่อยทิ้ง เมื่อผู้เป็นเจ้าของสุนัขไม่ประสงค์ที่จะเลี้ยง เช่น กรณีที่นำลูกสุนัขมาเลี้ยง เมื่อต่อมาสุนัขโตขึ้นและไม่มีควมน่ารักน่าเอ็นดูเหมือนเดิมจึงทิ้งร้างหรือปล่อยสุนัขในที่สาธารณะเพื่อให้พ้นจากความดูแลของตน หรือกรณีปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู หรือ สุนัขออกลูกและมีจำนวนมากเกินความต้องการที่จะเลี้ยง หรือปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของสุนัข หรือเกิดการพลัดหลงของสุนัขกับเจ้าของ หรือกรณีที่เจ้าของสุนัขขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ หรือสุนัขมีนิสัยดุร้ายขึ้น จึงนำสุนัขไปปล่อย³หรือทิ้งตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ทำให้นสุนัขกลายมาเป็นปัญหาและภาระของสังคม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิลา ภักดีคง และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนพร จิตต์จรัสเกียรติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิลา ภักดีคง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนะเศรษฐกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดขอนแก่น คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ พนมพร แสนประเสริฐ, “ปัญหาการทอดทิ้งสัตว์ในสังคมไทยกับแนวคิดประโยชน์นิยม,” วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) 2563: 178.

ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อหลายๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยที่ต้องประสบปัญหาสุนัขจรจัดที่กระทบต่อสังคมไทยในหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการดูแลสุนัขจรจัดเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า การทำหมันสุนัขจรจัด⁴ ด้านสาธารณสุข เนื่องจากพื้นที่ที่สุนัขจรจัดอาศัยเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค รวมไปถึง เห็บ หมัดและเชื้อโรคอีกหลายชนิด ด้านสังคม เนื่องจากสุนัขจรจัดมีนิสัยชอบหาอาหารจากถังขยะเพื่อดำรงชีวิตจึงทำให้สภาพแวดล้อมของบริเวณพื้นที่ที่สุนัขจรจัดอาศัยอยู่นั้นมีสภาพที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และที่สำคัญด้านชีวิตและร่างกาย เนื่องจากสุนัขจรจัด ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมต่อต้านคนแถมมีการสร้างอาณาเขตของตน ทำให้สุนัขมีนิสัยดุร้ายและส่งผลให้เกิดเหตุสุนัขจรจัดกัดหรือทำร้ายคนที่สัญจรผ่านบริเวณที่สุนัขจรจัดอาศัยอยู่ ทำให้คนที่ถูกสุนัขจรจัดกัดหรือทำร้ายได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการติดเชื้อพิษสุนัขบ้า

ในปัจจุบันเรื่องเกี่ยวกับสิทธิสัตว์ สวัสดิภาพของสัตว์ การคุ้มครองสัตว์ในสังคมโลกเริ่มได้รับความสนใจและตระหนักถึงมากยิ่งขึ้น ทำให้มนุษย์เริ่มเปลี่ยนแปลงแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ต่างไปจากในอดีตที่มนุษย์ที่มีมุมมองและแนวคิดที่สัตว์เกี่ยวกับสัตว์ไปในทางหารายได้และมองว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น แต่ในปัจจุบัน มนุษย์เริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก นึกคิด รู้สึกหิวกระหาย รู้สึกเจ็บปวดได้เช่นเดียวกับมนุษย์ ทำให้หลายประเทศทั่วโลก รวมไปถึงประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ เพื่อเป็นการคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกทารุณกรรมหรือถูกฆ่าโดยไม่มีเหตุอันควรจากฝีมือมนุษย์ และเป็นการควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ที่มนุษย์ได้กระทำต่อสัตว์⁵ เช่น ปัญหาการนำสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะสุนัขที่ผู้เลี้ยงมักจะนำไปปล่อยทิ้งตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัด หรือ ตามสถานที่สาธารณะ หรือสถานที่ราชการ ซึ่งเป็นปัญหาหลักๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัดตามมา และทำให้สัตว์ขาดสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตเท่าที่ควรจะเป็น

⁴ ปริญญาวัน ชมแสวง, “แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสุนัขจรจัด : ศึกษากรณีที่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน,” (กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน), หน้า 1-2

⁵ ศิริชนก วิริยเกื้อกูล, “สิทธิสัตว์,” บทความรายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย, 19 มีนาคม 2559: 1.

⁶ กุลทิณี วิรุณพันธ์, ธนวัฒน์ พิสิฐจันทา, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ไม่มีเจ้าของ,” การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาและสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 (19 มกราคม 2562), หน้า 1058.

ในส่วนของประเทศไทย นั้น มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสัตว์ เนื่องจากสัตว์ ซึ่งรวมไปถึงสุนัขเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิดและเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครอง และผู้เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง ซึ่งได้นำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในส่วนของ การเลี้ยงดูการขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือรวมไปถึงการนำสัตว์ไปแสดง ดังนั้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมที่สุด⁷ และเป็นการควบคุมพฤติกรรมของผู้เลี้ยงสัตว์ มิให้นำสัตว์ของตนไปปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร ในปัจจุบันปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งก็ได้สร้างความเสียหายให้แก่สังคมเป็นอย่างมากในหลายๆ ด้าน โดยสาเหตุหลักๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาการที่ผู้เลี้ยงหรือเจ้าของสุนัขนำสุนัขไปปล่อยทิ้งจนเกิดปัญหาสุนัขจรจัดตามมาและเป็นปัญหาสังคมเรื่อยมาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากพอ

จากผลกระทบของปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งทำให้หลายๆ ประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญและพยายามแก้ไขปัญหานี้โดยการบังคับใช้มาตรการ โดยมาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความสำคัญที่ถูกนำมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ปัญหาสุนัขจรจัดเป็นปัญหาที่มีสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ กฎหมายจึงถูกนำมาใช้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาบังคับใช้เพื่อแก้ปัญหานี้การนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันตามสภาพสังคม จารีตประเพณี วัฒนธรรม และ เศรษฐกิจ เช่น การลงทะเบียนหรือฝังชิปให้แก่สุนัข เพื่อเป็นการระบุข้อมูลเจ้าของสุนัขและข้อมูลสุนัข และป้องกันการพลัดหลงของสุนัข การบังคับใช้กฎหมายและการกำหนดบทลงโทษอย่างเคร่งครัดแก่เจ้าของสุนัขให้ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่เจ้าของสุนัขนำสุนัขไปปล่อยทิ้งหรือปล่อยปละละเลยสุนัขให้พ้นจากการดูแลของตน รวมทั้ง การควบคุมจำนวนสุนัขการจับสุนัขมาทำหมันเพื่อควบคุมการขยายพันธุ์เพิ่มจำนวน การฉีดวัคซีนโรคที่มีสุนัขเป็นพาหะนำโรค การเก็บภาษีสุนัขเพื่อนำค่าใช้จ่ายไปบริหาร

⁷ ยศนันท์ ปานาภรณ์, “มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทย: ศึกษากรณีบทบาทของเจ้าของสุนัข ผู้ประกอบกิจการเพื่อจำหน่ายสุนัข และหน่วยงานรัฐ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562), หน้า 22.

จัดการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด⁸ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าแต่ละประเทศจะได้มีการนำมาตรการใดมาใช้ก็ล้วนมีวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาสุนัขทั้งสิ้น

แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข เนื่องจากเมื่อนุญช์นำสุนัขไปปล่อยทิ้งจะเกิดสุนัขจรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากขยายพันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ การกำหนดเพิ่มมาตรการทางกฎหมายสำหรับหน้าที่ของผู้เลี้ยงสุนัขและการกำหนดบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำจึงเป็นแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาสุนัขจรจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ที่ต้นเหตุแล้ว เมื่อมาดูแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ที่ถูกนำมาปล่อยทิ้งที่ปลายเหตุแล้วพบว่าปัจจุบันในสังคมมนุษย์เรามีแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ แบ่งออกเป็น 2 แนวทางด้วยกัน

แนวที่ 1. ทางทางการรณรงค์สุนัขจรจัดที่ผู้เป็นเจ้าของนำมาปล่อยทิ้ง ผู้ที่มีความเห็นในแนวทางนี้เห็นว่าการการรณรงค์มาสุนัขจรจัดนั้นมีเหตุผลสนับสนุนว่าปัญหา สุนัขจรจัดเป็นปัญหาที่มีมาช้านานและยากต่อการแก้ไขให้หมดไปจากสังคม อีกทั้ง ปัญหานี้สุนัขจรจัดยังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายๆ ด้าน ซึ่งหากจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปต้องอาศัยการรณรงค์ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาอื่นๆ ที่เกิดจากสุนัขจรจัดได้

แนวทางที่ 2. ไม่เห็นด้วยกับการรณรงค์สุนัขจรจัด แนวคิดนี้เป็นแนวคิดฝ่ายนักเคลื่อนไหวที่พิทักษ์สิทธิสัตว์โดยมีความเห็นว่าสัตว์นั้นมีชีวิต มีความนึกคิด เช่นเดียวกับมนุษย์ และแม้สุนัขจรจัดจะเป็นต้นเหตุของปัญหาด้านต่างๆ ในสังคมแต่สุนัขจรจัดก็ย่อมมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ได้ และเหตุผลด้านศีลธรรมและมนุษยธรรม อีกทั้งปัญหานี้สุนัขจรจัดเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ ที่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปปล่อยทิ้งให้กลายเป็นปัญหาสังคม จึงต้องแก้ปัญหานี้ที่คนและสัตว์ ไม่ใช่แก้ไขปัญหานี้เฉพาะสัตว์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหานี้ที่ปลายเหตุซึ่งจะไม่ทำให้ปัญหาดังกล่าวหมดไป

ซึ่งจากทั้ง 2 แนวคิดที่กล่าวมา ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัญหานี้สุนัขจรจัดเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์บางคนก็นำสุนัขมาเลี้ยง และเมื่อไม่ประสงค์จะเลี้ยงก็นำสุนัขไปปล่อยทิ้งโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือบทลงโทษ อีกทั้งยังทำให้เกิดปัญหานี้สุนัขจรจัดตามมาซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมในหลายๆ ด้าน การแก้ไขปัญหานี้ดังกล่าวจึงควรมีการกำหนดมาตรการของกฎหมายในส่วนของการบพาทหน้าที่ของเจ้าของสุนัขและภาครัฐในการ

⁸ TNNW Wealth, น โย บ า ย ดู แ ล ห ม า แ ม ว ถั ว น ห นั้ , [Online] , AvailableURL: <https://web.facebook.com/TNNWealth/photos/a.119755553369761/630527108959267, 2566> (พฤษภาคม 23).

ดำเนินการต่างๆ และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้เลี้ยงที่ไม่ปฏิบัติตาม และกำหนดโทษให้สูงขึ้นสำหรับผู้ทำผิดซ้ำ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีสุนัขจรจัดในสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและช่วยลดปัญหาที่ปลายเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากกว่าการนำการการณขมาตซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการการณขมาตจะช่วยลดปัญหานักจรจัดลงก็จริง แต่ผู้ที่นำสุนัขมาปล่อยทิ้งก็ยังคงกระทำต่อไปโดยมิได้เกรงกลัวบทลงโทษแต่อย่างใด มิหนำซ้ำอาจจะทำให้ผู้เลี้ยงสัตว์หรือเจ้าของฟาร์มเพาะพันธุ์สุนัขนำสัตว์มาปล่อยทิ้งมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของตนด้วยเนื่องจากการการณขมาตเป็นการฆ่าสัตว์ ซึ่งขัดต่อหลักพุทธศาสนาอีกด้วย

ประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญคุ้มครองต่อสวัสดิภาพของสัตว์มาตั้งแต่ในอดีต โดยประมวลกฎหมายอาญาลบปัจจุบันได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสัตว์ไว้ในหมวดความผิดละเมิดโทษในมาตรา 381 และมาตรา 382 ซึ่งมาตรา 381 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และมาตรา 382 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชรา หรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”⁹ และประมวลกฎหมายอาญาลบปัจจุบัน ยังควบคุมพฤติกรรมของผู้เลี้ยงสัตว์ไว้อีกด้วย ซึ่งระบุไว้ในกฎหมายอาญามาตรา 377 บัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือขสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ใน ประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่น บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้ง เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบให้เกิดสุนัขจรจัดซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างช้านาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ที่นำสุนัขมาเลี้ยงแล้ว เมื่อเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากตนเองไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่สุนัข หรือมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงกับสุนัขทำให้นสุนัขมีพฤติกรรมที่ดุร้าย ทำให้ตนไม่ประสงค์จะเลี้ยงสุนัขต่อไป ด้วยเหตุผลและความจำเป็นต่างๆ จึงนำสุนัขไปปล่อยทิ้งตามสถานที่สาธารณะ อันก่อให้เกิดเป็นปัญหานักจรจัดและส่งผลกระทบต่อสังคมประเทศในด้านต่างๆ เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือควบคุมปริมาณสุนัขจรจัด โดยวิธีการทำหมันและฉีดยาป้องกันโรคต่างๆ ให้แก่นักจรจัด ปัญหาทางด้าน

⁹ อตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.

สาธารณสุข อันเกิดจากพฤติกรรมของสุนัขจรจัดที่มักจะหากินตามถังขยะซึ่งเป็นแหล่งเชื้อโรค โรคพิษสุนัขบ้า และการปล่อยสิ่งปฏิกูลของสุนัขในที่สาธารณะ ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลที่อาศัยหรือสัญจรที่ผ่านไปมาบริเวณที่สุนัขจรจัดซึ่งอาศัยอยู่จากการถูกสุนัขจรจัดกัดหรือทำร้าย เป็นต้น

จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษาพบว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทยมีสาเหตุ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาการกำหนดหน้าที่ของเจ้าของสุนัขตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัตินี้กล่าวว่า บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร” ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้กว้างๆ จึงยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ มิได้มีการกำหนดหน้าที่ของเจ้าของสุนัขให้ต้องปฏิบัติอย่างหรือมีบทลงโทษอย่างไรสำหรับผู้เลี้ยงที่ไม่ปฏิบัติตาม

ประการที่สอง ปัญหาการจัดสวัสดิภาพของสุนัขตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะกล่าวจะได้ มีการบัญญัติให้มีการจัดตั้งองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์และสถานสงเคราะห์สัตว์ไว้ก็ตาม แต่บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ยังไม่มีความชัดเจนอย่างเพียงพอที่จะช่วยในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้บัญญัติถึงที่มาของงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์ทั้งในด้านงบประมาณหรือบุคลากร รวมไปถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาทำให้การดำเนินการของสถานสงเคราะห์สัตว์ยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

ประการที่สาม ปัญหาการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 บทบัญญัติดังกล่าวห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือ

กระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร¹⁰ ซึ่งการระบุดังกล่าวเป็นเจ้าของสุนัข เป็นไปได้ยาก จึงทำให้บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งการระบุดังกล่าวเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้กับผู้เลี้ยงสัตว์ และเพื่อป้องกันให้ผู้ฝ่าฝืนเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำ จึงควรมีการกำหนดบทลงโทษที่สูงขึ้นสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ

¹⁰ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 23

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทยผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการกำหนดหน้าที่ของเจ้าของสุนัขตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 21/1 ว่า “...ผู้ที่ขออนุญาตเลี้ยงสุนัขต้องมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์หรือยี่สิบปีบริบูรณ์ในกรณีที่สุนัขนั้นเป็นสุนัขที่ถูกกำหนดโดยกฎหมายให้เป็นสุนัขอันตราย

ผู้ที่ขออนุญาตเลี้ยงสุนัขตามวรรคหนึ่ง ให้นำสุนัขไปขึ้นทะเบียนต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่และอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อกำหนดประเภทและชนิด เครื่องหมายและมาตรการสำหรับการขึ้นทะเบียนสุนัข โดยมีอัตราค่าธรรมเนียม

- (1) บัตรประจำตัวสุนัข ฉบับละ 50 บาท
- (2) เครื่องหมายประจำตัวสุนัข ตัวละ 50 บาท
- (3) ไมโครชิพ อันละ 150 บาท

ทั้งนี้รายได้จากค่าธรรมเนียม ในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีหน้าที่ดูแลนำเข้ากองทุนช่วยเหลือสุนัขทั้งหมด

ตามที่ได้อ้างมาในวรรคก่อนให้ยกเว้นกับกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ขออนุญาตมีความพิการทางสายตา หรือการมองเห็น
- (2) มีความจำเป็นต้องนำสุนัขไปช่วยเหลือในทางราชการ

ทั้งนี้ผู้ที่ขออนุญาตเลี้ยงสุนัขตามวรรคหนึ่งต้องนำสุนัขไปรับวัคซีนที่จำเป็นก่อนนำมาขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง พร้อมเอกสารหลักฐานการรับวัคซีนจากสัตวแพทย์

และบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 21/2 ว่า “... ผู้เลี้ยงสุนัขมีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีการสร้างพื้นที่ปิดเพื่อให้สุนัขอาศัยอยู่ได้ตามขนาด และความเหมาะสม
- (2) จัดให้มีน้ำสะอาด และอาหาร สำหรับสุนัข
- (3) หากผู้เลี้ยงนำสุนัขออกนอกบริเวณที่อยู่อาศัยต้องให้สุนัขใส่สายลางงูตลอดเวลา และผู้เลี้ยงต้องคอยสอดส่องสุนัขของตน

ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นเพิ่มเติมว่า ในระยะแรกนั้นภาครัฐควรมีนโยบายเชิญชวนหรือส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงสุนัขนำสุนัขมาขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง แบบไม่เสียค่าธรรมเนียม คมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่รัฐกำหนดจึงเริ่มเก็บ

ค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เลี้ยงสุนัขเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือ หลังจากนั้นคำเริ่มต้นดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียม เนื่องจากผู้เลี้ยงสุนัขบางคนเป็นผู้มีรายได้น้อยเพื่อทำให้การแก้ปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ปัญหาการจัดสวัสดิภาพของสุนัขตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นควรมีการบัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 24/1 โดยระบุว่า “รายได้ในการบริหารจัดการองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์และสถานสงเคราะห์สัตว์ ให้ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งที่มาดังต่อไปนี้

- (1) งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้
- (2) เงินสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- (3) รายได้จากการขึ้นทะเบียนสุนัข
- (4) รายได้จากค่าปรับ ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับสุนัข
- (5) เงินบริจาค

เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ และช่วยเหลือสัตว์เท่านั้น”

และแก้ไขมาตรา 14 วรรคสอง โดยบัญญัติเพิ่มเติมว่า “องค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์และสถานสงเคราะห์สัตว์ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำกับดูแลและกำหนดกฎ ระเบียบ หรือนโยบายในการแก้ปัญหาสัตว์จรจัด
- (2) จับ หรือควบคุมสัตว์ที่ถูกทอดทิ้งหรือสัตว์จรจัดเพื่อคุมกำเนิด
- (3) อภิบาลสัตว์ที่ถูกทอดทิ้งและดำเนินการประกาศหาเจ้าของใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง”

3. ปัญหาการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการบัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 32 โดยระบุเพิ่มเติมว่า “ตามวรรคหนึ่ง หากเจ้าของสัตว์หรือผู้ใดฝ่าฝืนกระทำความผิดตามมาตรา 23 ซ้ำ ต้องระวางโทษปรับปรับหน้าหมื่นบาท และจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน” เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ผู้ศึกษาจึงเสนอให้กำหนดโทษจำคุกเพิ่มเติม เพื่อให้กระทำความผิดทำให้เกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิด

ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้มีการประกาศใช้ แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมการแก้ปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งมากเท่าที่ควรและ ไม่ได้เป็นกฎหมายที่จัดการปัญหาเกี่ยวกับสุนัขโดยตรง แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็น่าจะมีเจตนารมณ์

ให้ความคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการแก้ไขปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งจนกลายเป็นสุนัขจรจัด ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำสุนัขไปปล่อยทิ้งของประเทศไทย จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติของกฎหมายให้มีความครอบคลุม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและได้ผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กุลทีนิ วิรุณพันธ์, ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ไม่มีเจ้าของ,” การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาและสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 (19 มกราคม 2562), หน้า 1058.

ปริญญาวัน ชมเสวก, “แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสุนัขจรจัด : ศึกษากรณีที่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน,” (กรุงเทพฯ: สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน), หน้า 1-2

พนมพร แสนประเสริฐ, “ปัญหาการทอดทิ้งสัตว์ในสังคมไทยกับแนวคิดประโยชน์นิยม,” วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) 2563: 178.

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 23

ยศนันท์ ปานาภรณ์, “มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทย: ศึกษากรณีบทบาทของเจ้าของสุนัข ผู้ประกอบกิจการเพื่อจำหน่ายสุนัข และหน่วยงานรัฐ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562), หน้า 22.

ศิริชนก วิริยเกื้อกูล, “สิทธิสัตว์,” บทความรายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย, 19 มีนาคม 2559: 1.

อัคราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2558

TNNW Wealth, น โ ย บ า ย ดุ แ ล ห ม า แ ม ว ถั ว น ห นั ้ ๑ , [Online] , AvailableURL: https://web.facebook.com/TNNWealth/photos/a.119755553369761/630527108959267_2566 (พฤษภาคม 23).